

Základná škola s materskou školou, Školská 2, Podolíneec

Program prevencie a riešenia šikanovania žiakov v škole

Článok 1

Úvodné ustanovenia

1. Program prevencie a riešenia šikanovania žiakov v škole (ďalej len „program“) je vypracovaný v súlade s Metodickým usmernením Ministerstva školstva Slovenskej republiky č. 7/2006-R.
2. Program sa vzťahuje na činnosť základnej školy (ďalej len „ZŠ“), centra voľného času (ďalej len „CVČ“) a školského klubu detí (ďalej len „ŠKD“), ktoré sú súčasťami Základnej školy s materskou školou, Školská 2, Podolíneec (ďalej len „škola“).

Článok 2

Charakteristika šikanovania

1. Šikanovaním rozumieme akékoľvek správanie žiaka alebo žiakov, ktorých zámerom je ublíženie inému žiakovi alebo žiakom, prípadne ich ohrozenie alebo zastrašovanie. Ide o cielené a opakované použitie násillia voči takému žiakovi alebo skupine žiakov, ktorí sa z najrôznejších dôvodov nevedia alebo nemôžu brániť. Šikanovanie sa prejavuje v rôznych podobách, ktoré môžu mať následky na psychickom a fyzickom zdraví.
2. Podstatnými znakmi šikanovania sú:
 - úmysel bezprostredne smerujúci k fyzickému alebo psychickému ublíženiu druhému,
 - agresia jedného žiaka alebo skupiny žiakov,
 - opakované útoky,
 - nevyrovnaný pomer síl medzi agresorom a obeťou.
3. Šikanovanie sa prejavuje v priamej podobe fyzickými útokmi, urážlivými prezývkami, nadávkami, posmechom, tvrdými príkazmi agresora vykonať určitú vec proti vôli obeť, odcudzením vecí a pod.
4. Šikanovanie sa môže prejavovať i v nepriamej podobe, napr. prehliadaním a ignorovaním obeť.
5. Šikanovanie sa môže uskutočňovať aj medzi žiakmi v triede, výchovnej skupine alebo záujmovom útvere a odohráva sa najmä v čase prestávok, cestou do školy a zo školy alebo v čase mimo vyučovania.
6. Najzávažnejšiu negatívnu úlohu pri zisťovaní šikanovania hrá strach (alebo snaha o utajenie) u obeť, ale aj agresorov a ďalších možných účastníkov.

Článok 3

Legislatívne východiská a zodpovednosť

1. Škola zodpovedá za žiakov v čase vyučovania a školských akcií na základe platnej legislatívy a vnútroškolských noriem (napr. školský zákon, Dohovor o právach dieťaťa, školský vzdelávací program, školský poriadok, pracovný poriadok).
2. Škola zodpovedá aj za škodu, ktorú v čase vyučovania, resp. v dobe vykonávania dozoru spôsobí žiak, pokiaľ ten, kto je povinný vykonávať dozor nepreukáže, že svoje povinnosti nezanedbal.
7. Z hľadiska priestupkového zákona môže šikanovanie žiakov naplňať skutkovú podstatu priestupkov. Môže ísť predovšetkým o priestupky proti občianskemu spolunažívaniu a priestupky proti majetku.

8. Zodpovedným za priestupky je ten, kto v čase jeho spáchania dovŕšil pätnásť rok svojho veku. Ak spácha priestupok osoba, ktorá v čase jeho spáchania dovŕšila pätnásť rok a neprekročila osemnásť rok svojho veku, zaraďuje sa do kategórie „mladistvých“.
9. Z hľadiska trestného zákona môže šikanovanie žiakov napĺňať i skutkovú podstatu trestných činov. Trestný zákon definuje trestný čin ako prečin a zločin. Môže ísť najmä trestný čin ohovárania, nebezpečného vyhrážania, ublíženia na zdraví, obmedzovania osobnej slobody, nátlaku, vydierania, lúpeže, hrubého nátlaku, krádeže alebo poškodzovania cudzej veci, neoprávneného užívania cudzej veci.
10. Páchatelom trestného činu je ten, kto trestný čin spáchal sám. Za spolupáchateľstvo trestného činu sa považuje, ak bol trestný čin spáchaný spoločným konaním dvoch alebo viacerých osôb.
11. Trestne zodpovedný je ten, kto v čase spáchania činu dovŕšil štrnásť rok svojho veku.
12. Osoby, ktoré v čase spáchania trestného činu dovŕšili štrnásť rok a neprekročili osemnásť rok svojho veku sa podľa trestného zákona zaraďujú do kategórie „mladistvých“.
13. Učiteľ, vychovávateľ alebo vedúci záujmového útvaru, ktorému bude známy prípad šikanovania a neprijme v tomto smere žiadne opatrenie, sa vystavuje riziku trestného postihu. Takýmto konaním môže pedagogický zamestnanec napĺňať i skutkovú podstatu trestného činu neprekazenia trestného činu, neoznámenia trestného činu alebo ublíženia na zdraví a to tak, že inému z nedbanlivosti ublíži na zdraví tým, že poruší dôležitú povinnosť vyplývajúcu z jeho zamestnania, povolania, postavenia alebo funkcie, alebo uloženú mu podľa zákona.

Článok 4

Ciele a úlohy školy pri prevencii šikanovania

1. Základným preventívnym opatrením školy je osvojiť si základný princíp, že šikanovanie nesmie byť zamestnancami školy v žiadnej miere akceptované a pedagóg musí šikanovanie medzi žiakmi bez meškania riešiť a každej jeho obeť poskytnúť okamžitú pomoc.
2. S podstatou, formami a nebezpečnými dôsledkami šikanovania ako antisociálneho správania jednotlivcov i skupín majú byť opakovane oboznamovaní všetci žiaci vždy na začiatku školského roka a rodičia na prvej plenárnej schôdzi rodičovského združenia.
3. Pre žiakov, pedagogických zamestnancov i rodičov je tiež potrebné vedieť, že tieto formy správania nie sú neškodným humorom a zábavou, mali by sa oboznámiť predovšetkým s negatívnymi dôsledkami šikanovania, a to tak pre jeho obeť, ako i pre agresorov.
4. Za zvlášť nebezpečné je potrebné považovať tendenciu podceňovať počiatočné prejavy šikanovania, ktorými sú napr.:
 - vtieravé správanie agresora,
 - utiahnuté správanie obeť,
 - stráž pri dverách,
 - žiak čaká, kým odídu ostatní zo školy,
 - obeť stojí cez prestávku pri kabinete, zborovni a pod.,
 - obeť sa bojí počas hodiny ísť na WC,
 - zhoršenie správania resp. prospechu obeť, jej častá chorľavosť,
 - zákonní zástupcovia vyslovia obavy zo šikanovania,
 - obeť máva „náhodné“ zranenia,
 - veci obeť sú zrazu v neporiadku.

5. Aktivity školy súvisiace s prevenciou šikanovania sa realizujú počas vyučovania a všetkých aktivít a situácií v škole, v ktorých sa žiak učí prijímať všeobecné hodnoty spoločnosti, identifikovať sa s nimi a konať v ich duchu v každodennom živote.
6. V rámci účinnej prevencie šikanovania je dôležité najmä:
 - vytvoriť pozitívnu klímu v škole, v triede, výchovnej skupine resp. v záujmovom útvare
 - navodiť úzku spoluprácu medzi žiakmi, zamestnancami školy, rodičmi a jasne vymedziť možnosti oznamovať aj zárodky šikanovania (pri zachovaní dôvernosti takýchto oznámení),
 - formou dotazníka zisťovať stav šikanovania v škole, zistenia z jeho vyhodnotenia zapracovať do plánu práce triedneho učiteľa, plánu práce výchovného poradcu a plánu práce školy,
 - vyžadovať dodržiavanie pravidiel správania, ktoré ustanovuje školský poriadok vrátane sankcií za ich porušenie, viesť písomné záznamy o riešení konkrétnych prípadov šikanovania,
 - plniť povinnosti pri výkone dozoru v súlade s pracovným poriadkom cez prestávky, pred začiatkom vyučovania, po jeho skončení i v čase mimo vyučovania, a to najmä v priestoroch, kde k šikanovaniu už v minulosti došlo alebo by k nemu mohlo dochádzať,
 - organizovať prednášky a besedy pre žiakov a zamestnancov s odborníkmi zaoberajúcimi sa danou problematikou,
 - informovať pedagogických zamestnancov, žiakov, aj rodičov o tom, čo robiť v prípade, keď sa dozvedia o šikanovaní (napr. umiestniť na prístupné miesto kontakty a telefónne číslo na inštitúcie, ktoré sa problematikou šikanovania zaoberajú, schránka dôvery vo vestibule školy, osobný kontakt s triednym učiteľom, výchovným poradcom alebo riaditeľom školy),
 - spolupracovať s odborníkmi z príslušného centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie (ďalej len „CPPPaP“), ďalšími odbornými pracoviskami poradenských a preventívnych služieb v regióne, terénnymi sociálnymi pracovníčkami mesta, mestskou a štátnou políciou.

Článok 5

Metódy riešenia šikanovania

1. Pre vyšetrovanie šikanovania sa použije nasledovná stratégia:
 - okamžitá pomoc obeti,
 - rozhovor s osobami (žiakmi, rodičmi, zamestnancami), ktorí na šikanovanie upozornili, rozhovor s obeťou, s agresormi,
 - nájdenie vhodných svedkov, individuálne, prípadne konfrontačné rozhovory so svedkami (nikdy nekonfrontovať obeť a agresorov),
 - kontaktovanie zákonných zástupcov,
 - kontaktovanie CPPPaP,
 - využitie anonymnej dotazníkovej metódy.
2. Pri výskyte skupinového násillia voči obeti sa odporúča nasledovný postup:
 - okamžitá pomoc obeti,
 - dohoda riaditeľa školy s pedagogickými zamestnancami na postupe vyšetrovania,
 - vlastné vyšetrovanie,
 - zabránenie nožnej krivej výpovede agresorov, ich izolácia bez možnosti dohodnúť sa na spoločnej výpovedi,
 - pokračujúca pomoc a podpora obeť,
 - nahlásenie prípadu polícii (podľa závažnosti),
 - kontaktovanie zákonných zástupcov,
 - kontaktovanie CPPPaP.

Článok 6

Opatrenia na riešenie situácie

1. Opatrenia pre obeť šikanovania:
 - zaistenie pocitu bezpečia a ochrany obetiam,
 - informovanie a poradenstvo pre rodičov obetí,
 - v závažnejších prípadoch odporúčanie rodičom obetí vyhľadať individuálnu odbornú starostlivosť CPPPpP,
 - zorganizovanie skupinového intervenčného programu v spolupráci s CPPPpP
2. Opatrenia voči agresorom:
 - výchovné opatrenia podľa školského poriadku (napomenutie a pokarhanie triednym učiteľom, pokarhanie riaditeľom školy)
 - zníženie známky zo správania,
 - preloženie žiaka do inej triedy resp. oddelenia ŠKD
 - vylúčenie z ŠKD resp. záujmového útvaru CVČ
 - odporúčenie rodičom agresorov vyhľadať odbornú starostlivosť CPPPpP.
3. V mimoriadnych prípadoch sa podľa závažnosti môžu voči agresorom použiť ďalšie opatrenia:
 - sprísnený dozor (hlavne počas prestávok),
 - odporúčanie rodičom umiestniť žiaka na dobrovoľný diagnostický pobyt prípadne do liečebno-výchovného zariadenia,
 - oznámenie Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny (sociálno-právna ochrana detí) za účelom využitia nutných výchovných opatrení v prospech maloletého,
 - oznámenie OO PZ Podolíneč, ak došlo k závažnejšiemu prípadu šikanovania, pri ktorom je podozrenie, že bol spáchaný trestný čin alebo čin inak trestný (u maloletých).

Článok 7

Spolupráca školy s rodičmi žiakov

Pri podozrení na šikanovanie žiaka je potrebná spolupráca vedenia školy, výchovného poradcu, triedneho učiteľa a ďalších pedagogických zamestnancov so zákonnými zástupcami obeť aj agresora. So skúsenosti sa dá predpokladať, že zákonný zástupca nehodnotí situáciu vždy objektívne. Je preto potrebné upozorniť ich na to, aby si všímali možné príznaky šikanovania a dohodnúť si podrobné pravidlá vzájomného informovania sa (napr. kontakty na e-mail, telefón, možný čas osobného kontaktu). Pri kontakte so zákonnými zástupcami majú pedagogickí zamestnanci dbať na taktný prístup a najmä na dôsledné zachovanie dôvernosti informácií.

Článok 8

Účinnosť

Tento program bol prerokovaný v pedagogickej rade základnej školy dňa 27.08.2014 a nadobúda účinnosť dňa 02.09.2014.

Mgr. Jaroslav Seman
riaditeľ školy